

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેસર્સ સી. ટી. કોટન ચર્ન લિમિટેડ.

વિરુદ્ધ

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કમિશનર, ઈન્ડોર

સપ્ટેમ્બર ૨૨, ૨૦૦૬

[અશોક ભાન અને પી. કે. બાલાસુબ્રમણ્યન, ન્યાયાધીશો]

સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫-હેડિંગ નંબર ૫૨.૦૨-૧૦૦% નિકાસ લક્ષી એકમ ઉત્પાદન સ્થાનિક રીતે ખરીદેલા કપાસ-કપાસના કચરામાંથી નિકાસ કરી શકાય તેવા ચાર્નું ઉત્પાદન કરે છે, જે આવા ઉત્પાદન દરમિયાન પેદા થાય છે, જે અગાઉ ઘરેલું ટેરિફ એરિયામાં ડ્યુટી-લેટર ટેરિફ હેડિંગ ૫૨.૦૨ ની ચુકવણી વિના વેચવામાં આવે છે, જે ટેરિફ એક્ટની પ્રથમ અનુસૂચિમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં કપાસના કચરાને આવરી લેવામાં આવે છે-કપાસના કચરા પરની ડ્યુટી-વેલિડિટી-હેલ્ડ: માત્ર કારણ કે કોમોડિટીને

અનુસૂચિમાં સામેલ કરવામાં આવી છે, તે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા સામેલ ન હોય ત્યાં સુધી તે ડ્યુટી માટે યોગ્ય રહેશે નહીં જ્યાં સુધી તે ઉત્પાદન ઉભરી ન આવે— જ્યારે કપાસનો કચરો પેદા કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા સામેલ હતી કે કેમ તે અંગે વિવાદ-પ્રશ્ન જો કપાસનો કચરો ઉત્પાદિત ઉત્પાદન તરીકે કરપાત્ર હતો કે કેમ જે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ફરીથી વિચારણા કરવા માટે નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તા, જે એક ૧૦૦% નિકાસમુખી યુનિટ છે, દ્વારા કપાસથી ચાર્નના ઉત્પાદન દરમિયાન, જે કપાસ સ્થાનિક બજારમાંથી ખરીદી હતી, નરમ કપાસની વેસ્ટ ઉત્પન્ન થઈ હતી.

વર્તમાન અપીલમાં વિચારણા માટે જે પ્રશ્ન ઊભો થયો છે તે એ છે કે જ્યારે નરમ કપાસના કચરાનું ઉત્પાદન કરવામાં આવતું હતું અને તે સ્થાનિક બજારમાં નિયમિતપણે વેચવામાં આવતું હતું ત્યારે શું ઉત્પાદન સામેલ હતું તે સૂચવે છે કે તે એક વેચાણપાત્ર કોમોડિટી હતી અને સંજોગોમાં તે કમિશનર અને અપીલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધાર્યા મુજબ ડ્યુટી માટે યોગ્ય હતી.

આંશિક રીતે અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે કહ્યું:

૧.૧. તે સ્પષ્ટ છે કે અહીંયા સામેલ ઉત્પાદન એ અંતિમ ઉત્પાદન બનાવવામાં આવ્યા પછી બચેલો માલ નથી. અહીંયા ચાર્નના ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા દરમિયાન કપાસનો કચરો ઉત્પન્ન થાય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યારે ઘરેલુ બજારમાં ખરીદવામાં આવેલા કપાસનો ચાર્ન બનાવવા માટે ઉપયોગ

થાય છે, ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા શરૂ કરીને, મધ્યવર્તી તબક્કે, કપાસનો કહેવાતો કચરો ઉત્પન્ન થાય છે, જે એક વેચાણપાત્ર કોમોડિટી છે અને જેનું નિયમિતપણે વેચાણ થાય છે. તેથી, બે પરીક્ષણોમાંથી એક, એટલે કે, જે કોમોડિટીનું ઉત્પાદન થાય છે તે વેચાણપાત્ર છે અને નિયમિતપણે એક ઉત્પાદન તરીકે વેચાય છે, તે સંતોષાય છે. હવે એ સ્થાપિત થઈ ગયું છે કે માત્ર એટલા માટે કે કોઈ કોમોડિટીને શેડ્યૂલમાં શામેલ કરવામાં આવી છે, તે ડ્યુટીને પાત્ર રહેશે નહીં સિવાય કે તે ઉત્પાદન બહાર આવે ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા સામેલ હોય. અહીંયા, હેડિંગ પર.૦૨ ને નાણા અધિનિયમ, ૧૯૯૫ દ્વારા શેડ્યૂલમાં લાવવામાં આવ્યું છે. જોકે તે ડ્યુટી વિનાની વસ્તુ તરીકે દર્શાવવામાં આવે છે, કારણ કે અપીલકર્તા ૧૦૦ ટકા નિકાસલક્ષી ઉત્પાદન એકમ છે, તે ટેરિફ અધિનિયમની કલમ ૩ (૧) ના પરંતુકમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ ડ્યુટી માટે જવાબદાર રહેશે. તેથી, સામેલ પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તા દ્વારા ઘરેલુ ખરીદેલા કપાસને નિકાસપાત્ર ચાર્જમાં રૂપાંતરિત કરવાની પ્રક્રિયા દરમિયાન કપાસનો કચરો ઉત્પન્ન થાય ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા સામેલ છે કે કેમ. [૫૦૩- એ- ૭]

૧.૨. કપાસની વેસ્ટને ઉત્પાદિત પદાર્થ તરીકે ડ્યુટી લગતી છે કે નહીં એ પ્રશ્નને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ફરીથી વિચારવાની જરૂર છે. દલીલ એ છે કે ઉત્પાદન પ્રક્રિયા શરૂ થયા પછી જ આ પદાર્થ ઉત્પન્ન થયો છે અને તેનું બજારમાં વેચાણ શક્ય છે, તેથી તે ડ્યુટી હેઠળ આવે છે, અને વિરુદ્ધ દલીલ એ છે કે તે માત્ર અશુદ્ધ કપાસ છે જે ખુદા બજારમાંથી ખરીદેલી કપાસમાંથી અલગ કરી દેવામાં

આવી છે જેથી અપીલકર્તા નિકાસ માટે ચાર્જ બનાવી શકે, અને આ મધ્યમ તબક્કે ઉત્પન્ન થયેલો પદાર્થ હજુ પણ કપાસ જ છે અને તે ઉત્પાદન પદાર્થ નથી. બંને દલીલોને ચુકાદાઓના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે.આ

પરિસ્થિતિમાં, ટ્રિબ્યુનલનો આદેશ રદ કરી **અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરેલી અપીલોને નવી ચુકાદા માટે ટ્રિબ્યુનલને પરત મોકલવી** યોગ્ય રહેશે.

[૫૦૪- ઈ-૭]

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિ. પુલગાંવ કોટન મિલ્સ લિમિટેડ, (૧૯૯૫)૭૭ ઈએલટી ૭૯૦ એસસી; ગુજરાત રાજ્ય વિ. રાયપુર મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ, (૧૯૬૭) ૧૯ એસટીસી ૧ એસસી; ફરીથી જે.જી. ગ્લાસ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ, (૧૯૯૮)૯૭ ઈ. એલ.ટી. અને શ્યામ ઓઈલ કેક લિમિટેડ વિ.સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કલેક્ટર, જયપુર, [૨૦૦૪(૧૭૪) ઈએલટી ૧૪૫ (એસસી)] નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દિવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર:

૨૦૦૦ની દિવાની અપીલ નંબર ૬૪૫૧-૬૪૫૨.

કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ અને ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હી (બેન્ચ-D) ના અંતિમ આદેશ નંબર ૨૨૭-૨૨૮/૨૦૦૦-ડી તારીખ ૧૯.૭.૨૦૦૦ માંથી

અપીલકર્તા માટે રવિંદર નારાયણ, સોનુ ભટનાગર, અજય અગ્રવાલ, અમૃતા ભિંડર અને રાજન નારાયણ.

રાજીવ દત્તા, કે. સ્વામી, એમ. કે. પ્રતિવાદી માટે હુમાયુનીસા અને પી. પરમેસ્વરન.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ પી. કે. બાલાસુબ્રમણ્યને આપ્યો હતો. ૧. **અપીલકર્તા, કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ(કંટ્રોલ)** અપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હી દ્વારા એ. નં. ૬/૧૭૧૫-૧૭૧૬/૯૭-ડી, તા. ૧૯.૦૭.૨૦૦૦માં આપવામાં આવેલ નિર્ણયને પડકારે છે. જણાવેલ આદેશ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલએ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલો મોટાભાગે ફગાવી દીધી હતી, પરંતુ મૂળ સત્તાવાળાએ અપીલકર્તા પર લાદેલી દંડરકમમાં ઘટાડો કર્યો હતો.

૨. અપીલકર્તા અનુસાર, તે ૧૦૦% નિકાસમુખી યુનિટ છે જે કપાસના ચાર્નિંગ ઉત્પાદન અને નિકાસ કરતી છે. ચાર્નના ઉત્પાદન માટે તે કપાસ સ્થાનિક બજારમાંથી ખરીદે છે. કપાસ ખરીદ્યા પછી તેને કાર્ડિંગ અને કોમિંગ પ્રક્રિયાથી પસાર કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ જ તેને ચાર્નમાં ફેરવવામાં આવે છે. અપીલકર્તા અનુસાર, કાર્ડિંગ પ્રક્રિયામાં ફાઇબરને ખોલવામાં આવે છે અને તેને અલગ કરવામાં આવે છે સાથે સાથે અસરકારક રીતે સફાઈ થાય છે, અને કોમિંગ એ એવી પ્રક્રિયા છે જેમાં અશુદ્ધતાઓ અને અનિચ્છનીય નાના ફાઇબરો દૂર કરવામાં આવે છે. કાર્ડિંગ અને કોમિંગ દરમિયાન, ફાઇબર અને નોઇલ્સ અલગ કરી શકાય છે અને સક્ષાત્ દ્વારા એક જગ્યાએ એકત્રિત કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા અનુસાર, આ એ તૈયારીના તબક્કે ઉત્પન્ન થતી વેસ્ટ છે અને તેને કપાસની વેસ્ટ કહેવામાં આવે છે. તે અશુદ્ધ કપાસના ફાઇબર છે.

૩. અગાઉ, અપીલકર્તા આ કપાસના કચરાને સાફ કરતા પહેલા અને તેને સ્થાનિક ટેરિફ વિસ્તારમાં વેચતા પહેલા તેના પર ડ્યુટી ચૂકવતા હતા. સ્થાનિક ટેરિફ વિસ્તારમાં આ રીતે પેદા થતા અને નિકાલ કરવામાં આવતા કપાસના કચરા પર અમુક સમાન અન્ય ઉત્પાદકો ડ્યુટી ચૂકવતા નથી તે જાણવા પર, અપીલકર્તાએ કેન્દ્રીય આબકારી અને કસ્ટમ્સ, ઇન્દોરના કલેક્ટર પાસેથી સ્પષ્ટતા માંગી હતી કે કપાસનો કચરો કરપાત્ર નથી. ૯.૯.૧૯૯૩ પર, અપીલકર્તાને જાણ કરવામાં આવી હતી કે સ્વદેશી સામગ્રીમાંથી નીકળતો નરમ કપાસનો કચરો આબકારી જકાતને આકર્ષિત કરશે નહીં. અપીલકર્તાએ ફરજની ચુકવણી કર્યા વિના કચરાના કપાસને સાફ કરવાનું અને વેચવાનું શરૂ કર્યું. ૧૬.૦૯.૧૯૯૩ પર વિભાગે અપીલકર્તાને પત્ર લખીને સમજાવ્યું હતું કે અપીલકર્તા કયા સંજોગોમાં નરમ કપાસનો કચરો સાફ કરી રહ્યો છે અને તેને ફરજની ચુકવણી કર્યા વિના સ્થાનિક ટેરિફ વિસ્તારમાં વેચી રહ્યો છે. તે અપીલકર્તાનો કેસ છે કે ઉપરોક્ત સ્પષ્ટીકરણના આધારે, તેણે નરમ કપાસના કચરાને બિન-ઉકાળવા યોગ્ય વસ્તુ તરીકે જાહેર કરતી ૧૭.૯.૧૯૯૩ ની નવી સ્પષ્ટતા સૂચિ દાખલ કરી હતી અને તેણે ફરજની ચુકવણી કર્યા વિના તેને સાફ કરવાનું અને તેને સ્થાનિક ટેરિફ એરિયામાં વેચવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. વિભાગ પાસેથી ૧૬.૦૯.૧૯૯૩ તારીખનો સંદેશાવ્યવહાર પ્રાપ્ત થયા પછી, અપીલકર્તાએ એવી સ્થિતિ સ્વીકારી હતી કે નરમ કપાસનો કચરો ડ્યુટી માટે જવાબદાર નથી કારણ કે તે માત્ર સ્થાનિક રીતે ખરીદવામાં આવેલા કપાસમાંથી

દૂર કરવામાં આવેલો કપાસનો કચરો છે જેથી અપીલકર્તા નિકાસના હેતુ માટે ચાર્જ બનાવી શકે.

૪. ૧૬.૩.૧૯૯૫ ના રોજ, નાણાકીય ખરડો ૧૯૯૫ રજૂ કરવામાં આવ્યો. કેન્દ્રીય આબકારી ટેરિફ અધિનિયમ, ૧૯૮૫ ના પ્રથમ અનુસૂચિમાં, કપાસના કચરાને આવરી લેતું હેડિંગ પર.૦૨ રજૂ કરવામાં આવ્યું. ઉપરોક્ત ખરડો પસાર થયા બાદ, તેને ૨૬.૫.૧૯૯૫ ના રોજ ભારતના રાષ્ટ્રપતિની સંમતિ મળી અને આ રીતે તે નાણાકીય અધિનિયમ, ૧૯૯૫ બન્યો. ૪.૧૨.૧૯૯૫ ના રોજ, વિભાગે અપીલકર્તાને નોટિસ જારી કરીને કારણ દર્શાવવા જણાવ્યું કે અપીલકર્તા દ્વારા ૧.૫.૧૯૯૫ થી ૩૧.૭.૧૯૯૫ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન ઘરેલું ટેરિફ વિસ્તારમાં ખાલી કરવામાં આવેલા અને વેચવામાં આવેલા સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ પર સંબંધિત અધિસૂચના સાથે વંચાયેલ અધિનિયમની કલમ ૩ (૧) ના પરંતુક અનુસાર ડ્યુટી શા માટે લાદવામાં ન આવે. વિભાગ દ્વારા ૨૨.૭.૧૯૯૬ ના રોજ બીજી નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં અગાઉની નોટિસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા સમયગાળા પહેલાના, એટલે કે ૧૬.૩.૧૯૯૫ થી ૩૦.૪.૧૯૯૫ સુધીના સમયગાળાને આવરી લેવામાં આવ્યો હતો. વિભાગે અધિનિયમની કલમ ૧૧એ હેઠળ ઉપલબ્ધ વિસ્તૃત મર્યાદા અવધિ લાગુ પાડવાનો પ્રયાસ કર્યો. અપીલકર્તાએ નોટિસો સામે વાંધા દાખલ કર્યા. પ્રથમ નોટિસના જવાબમાં એ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ ડ્યુટીને પાત્ર નથી અને કોઈ પણ સંજોગોમાં, ૧.૫.૧૯૯૫ થી ૩.૬.૧૯૯૫ સુધીના સમયગાળાની માંગ મર્યાદા દ્વારા બાધિત હતી, કારણ કે

માંગ તે સમયગાળાની સમાપ્તિના છ મહિના પછી કરવામાં આવી હતી. ૨૨.૭.૧૯૯૬ ની નોટિસ અંગે, અપીલકર્તાએ એવી દલીલ ઉપરાંત કે તેણે ઘરેલું ટેરિફ વિસ્તારમાં નિકાલ કરેલા સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ પર કોઈ આબકારી જકાત વસૂલી શકાય નહીં, એવી દલીલ કરી હતી કે વિભાગ અધિનિયમની કલમ ૧૧એ ના પરંતુક હેઠળ વિસ્તૃત મર્યાદા અવધિ માટે હકદાર નથી કારણ કે અપીલકર્તા તરફથી કોઈપણ સંબંધિત હકીકતનું દમન થયું ન હતું અને વિભાગને હંમેશા ખબર હતી કે અપીલકર્તા સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ હટાવી રહ્યો હતો અને ડ્યુટી ચૂકવ્યા વિના તેનો ઘરેલું ટેરિફ વિસ્તારમાં નિકાલ કરી રહ્યો હતો.

૫. ૫.૫.૧૯૯૭ ના રોજ, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ઈન્ડોરના કમિશનરે અપીલકર્તાની દલીલોને નકારી કાઢી. તેમણે પ્રથમ નોટિસ હેઠળની ડ્યુટીની માંગણી રૂ. ૧૫,૦૨,૨૧૧.૧૮ ની પુષ્ટિ કરી. તેમણે અપીલકર્તા પર રૂ. ૫ લાખનો દંડ પણ લાદ્યો. બીજી નોટિસ અંગે, કમિશનરે જણાવ્યું કે વિભાગ અધિનિયમની કલમ ૧૧એ હેઠળ વિસ્તૃત સમયગાળાના લાભ માટે હકદાર છે અને ૨૨.૭.૧૯૯૬ ની નોટિસ હેઠળની રૂ. ૭,૨૧,૭૩૯.૬૩ ની માંગણીની પુષ્ટિ કરી અને અપીલકર્તા પર રૂ. ૨.૫ લાખનો દંડ પણ લાદ્યો.

૬. અપીલકર્તાએ અપીલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. અપીલ ટ્રિબ્યુનલે એક શરત લગાવી હતી કે અપીલકર્તાએ અપીલની સાંભળ્યા થાય તે પહેલાં ફરજ માટે રૂ. ૮ લાખ અને દંડ માટે રૂ. ૧ લાખ જમા કરાવવા જોઈએ. અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર ઉપરોક્ત રકમ ૩૧.૧૦.૧૯૯૭ પર જમા કરવામાં આવી હતી.

એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ, અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે નિકાસ કરવા માટે ચાર્જ બનાવવાના હેતુથી કપાસને સાફ કરતી વખતે સોફ્ટ કોટન વેસ્ટનું ઉત્પાદન થઈ રહ્યું હતું ત્યારે કોઈ ઉત્પાદન સામેલ નહોતું અને કારણ કે કોઈ ઉત્પાદન સામેલ નહોતું, ઘરેલું ટેરિફ વિસ્તારમાં વેચવામાં આવેલા સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ પર કોઈ ડ્યુટી લાગુ પડતી નથી. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે માત્ર એટલા માટે કે નાણા અધિનિયમ દ્વારા કેન્દ્રીય ટેરિફ અધિનિયમની પ્રથમ અનુસૂચિમાં હેડિંગ ૫૨.૦૨ હેઠળ કપાસના કચરાને આવરી લેતી એક એન્ટ્રી દાખલ કરવામાં આવી છે, તેનો આપોઆપ અર્થ એ થશે નહીં કે તેના પર ડ્યુટી લાગુ પડે છે. કોઈ પણ સંજોગોમાં, સુધારો ફક્ત નાણા અધિનિયમ ૧૯૯૫ પછીના સમયગાળાને લાગુ પડતો હતો અને તે પહેલાંના સમયગાળાને નહીં. એ પણ પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યું હતું કે વિસ્તૃત મર્યાદા અવધિ માટે વિભાગનો દાવો કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અસમર્થનીય હતો અને કોઈ પણ સંજોગોમાં લાદવામાં આવેલો દંડ ગેરવાજબી હતો. એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલે મુખ્યત્વે અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિની કબૂલાત પર આધાર રાખીને અપીલકર્તાના દાવાને નકારી કાઢ્યો કે ૧૯૯૫ ના નાણા અધિનિયમ પછી, સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ ડ્યુટીને પાત્ર બન્યો હતો અને વધુમાં એ મત રાખીને કે ટેરિફ અધિનિયમની પ્રથમ અનુસૂચિમાં તેને ડ્યુટીપાત્ર વસ્તુ તરીકે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી હોવાથી, અપીલકર્તા ૧૦૦% નિકાસલક્ષી હોવાની હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને ડ્યુટી કસ્ટમ્સ ડ્યુટીના દરના ૫૦% પર ચૂકવવાપાત્ર હતી. તેણે એ મત રાખ્યો કે

નાણા અધિનિયમ નાણાકીય ખરડાની તારીખથી અમલમાં આવ્યો હતો. પરંતુ ટ્રિબ્યુનલે, સંજોગોમાં, કમિશનર દ્વારા લાદવામાં આવેલા દંડમાં ઘટાડો કર્યો અને ૪.૧૨.૧૯૯૫ ની નોટિસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા સમયગાળા માટે તેને રૂ. ૫ લાખથી ઘટાડીને રૂ. ૨.૫ લાખ કર્યો અને ૨૨.૭.૧૯૯૬ ની નોટિસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા સમયગાળા માટે રૂ. ૨.૫ લાખથી ઘટાડીને રૂ. ૧.૨૫ લાખ કર્યો.

૭. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ અપીલકર્તા દ્વારા ઉત્પાદિત થતો નથી પરંતુ તે માત્ર ઘરેલું બજારમાંથી નિકાસ માટેના ચાર્જના ઉત્પાદન માટે ખરીદેલા કપાસમાંથી અલગ કરાયેલો અશુદ્ધ કપાસ હતો. વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આ રીતે ઉત્પન્ન થયેલો કપાસનો કચરો પોતે જ અને કોઈપણ ઉત્પાદન પ્રક્રિયા સામેલ ન હોવાને કારણે, ફક્ત એ હકીકત કે આવા ઉત્પન્ન થયેલા કપાસના કચરાનું ઘરેલું ટેરિફ વિસ્તારમાં નિયમિતપણે વેચાણ થાય છે, તે તેને આબકારી જકાતને પાત્ર બનાવશે નહીં. તેમણે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે 'કપાસના કચરાને' આવરી લેતું હેડિંગ પર.૦૨ ફક્ત ૨૬.૫.૧૯૯૫ ના રોજ ઘડવામાં આવેલા નાણા અધિનિયમ ૧૯૯૫ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને તે નાણાકીય ખરડા રજૂ થયાની તારીખથી અમલમાં આવ્યું ન હતું. તેમણે કલમ ૩, એટલે કે ચાર્જિંગ કલમનો ઉલ્લેખ કર્યો અને ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે "આબકારી જકાત લાદી શકાય તે પહેલાં તે ખરેખર ઉત્પાદિત અથવા બનાવવામાં આવેલી હોવી જોઈએ. "તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી હતી કે વિભાગ વિસ્તૃત મર્યાદા અવધિના લાભ માટે હકદાર ન હતો અને

૨૨.૭.૧૯૯૬ ના નોટિસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલી માંગ સ્પષ્ટપણે બાધિત હતી અને ૪.૧૨.૧૯૯૫ ના નોટિસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલી માંગ પણ બાધિત હતી કારણ કે તે ૧.૫.૧૯૯૫ થી ૩.૬.૧૯૯૫ સુધીના સમયગાળાના દાવા સાથે સંબંધિત હતી. વિભાગના વકીલે આ રજૂઆતોનો વિરોધ કર્યો અને રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તા દ્વારા ઘરેલું બજારમાંથી ખરીદેલા કપાસમાંથી નિકાસ માટે ચાર્જનું ઉત્પાદન કરતી વખતે ઉત્પાદન પ્રક્રિયા દરમિયાન સોફ્ટ કોટન વેસ્ટ ઉત્પન્ન થયું હતું અને આ મધ્યવર્તી પ્રક્રિયાને અલગ કરી શકાય નહીં અને અલગથી વ્યવહાર કરી શકાય નહીં. તેમણે ધ્યાન દોર્યું કે આ અંગે કરવામાં આવેલી ઘોષણાને ધ્યાનમાં રાખીને સુધારો નાણાકીય ખરડાની તારીખથી અસરકારક હતો. તેમણે એ પણ દલીલ કરી હતી કે જ્યારે સોફ્ટ કોટન વેસ્ટનું ઉત્પાદન થયું ત્યારે ઉત્પાદન સામેલ હતું અને તેનું ઘરેલું બજારમાં નિયમિતપણે વેચાણ થઈ રહ્યું હતું જે દર્શાવે છે કે તે એક વેચાણપાત્ર કોમોડિટી હતી અને સંજોગોમાં તે યોગ્ય રીતે કમિશનર અને એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું મુજબ ડ્યુટીને પાત્ર હતી. તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી હતી કે કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અપીલકર્તા દ્વારા સંબંધિત સામગ્રી અને માહિતીનું દમન થયું હતું અને ટ્રિબ્યુનલ અધિનિયમની કલમ ૧૧એ હેઠળ ઉપલબ્ધ વિસ્તૃત મર્યાદા અવધિ માટે વિભાગ હકદાર છે તેવું ઠરાવવામાં ન્યાયી હતું. તેથી, વકીલે વિનંતી કરી કે ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

૮. તે સ્પષ્ટ છે કે અહીં સામેલ ઉત્પાદન અંતિમ ઉત્પાદનના ઉત્પાદન પછી બાકી નથી. અહીં સુતરાઉ ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા દરમિયાન કપાસનો કચરો

પેદા થાય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યારે સ્થાનિક બજારમાં ખરીદવામાં આવતા કપાસનો ઉપયોગ ચાર્નના ઉત્પાદન માટે થાય છે, ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા શરૂ કરીને, મધ્યવર્તી તબક્કે, કહેવાતા કપાસના કચરાનું ઉત્પાદન થાય છે, જે એક વેચાણપાત્ર કોમોડિટી છે અને જેનું નિયમિતપણે માર્કેટિંગ કરવામાં આવે છે. તેથી, બે પરીક્ષણોમાંથી એક, એટલે કે, જે કોમોડિટીનું ઉત્પાદન કરવામાં આવે છે તે વેચાણપાત્ર છે અને નિયમિતપણે ઉત્પાદન તરીકે માર્કેટિંગ કરવામાં આવે છે, તે સંતુષ્ટ છે. અત્યાર સુધીમાં તે સ્થાપિત થઈ ગયું છે કે માત્ર કોમોડિટીનો સમયપત્રકમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, જ્યારે તે ઉત્પાદન બહાર આવે ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા સામેલ ન થાય ત્યાં સુધી તે ડ્યુટી માટે યોગ્ય રહેશે નહીં. અહીં, શીર્ષક ૫૨.૦૨ ને નાણાં અધિનિયમ, ૧૯૯૫ દ્વારા અનુસૂચિમાં લાવવામાં આવ્યું છે. જો કે તેને શૂન્ય ડ્યુટી ધરાવતી વસ્તુ તરીકે દર્શાવવામાં આવી છે, અપીલકર્તા ૧૦૦ ટકા નિકાસ લક્ષી ઉત્પાદન એકમ હોવાથી તે ટેરિફ એક્ટની કલમ ૩ (૧) ની જોગવાઈમાં આપવામાં આવેલી ફરજ માટે જવાબદાર રહેશે. તેથી, સામેલ પ્રશ્ન એ છે કે જ્યારે સ્થાનિક રીતે ખરીદવામાં આવેલા કપાસને અપીલકર્તા દ્વારા ઉત્પાદિત નિકાસપાત્ર ચાર્નમાં રૂપાંતરિત કરવાની પ્રક્રિયા દરમિયાન કપાસનો કચરો પેદા થાય છે ત્યારે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા સામેલ છે કે કેમ.

૯. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિરુદ્ધ પુલગાંવ કોટન મિલ્સ લિમિટેડ, (૧૯૯૫)

૭૭ ઈએલટી ૭૯૦ એસસી કેસમાં આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે જ્યાં

ઉત્પાદન વ્યવસાય દરમિયાન સહાયક ઉત્પાદન નિયમિત અને સતત બહાર પાડવામાં આવે છે અને સમયાંતરે તેનું નિયમિત વેચાણ પણ કરવામાં આવે છે, ત્યાં ઉત્પાદકનો હેતુ માત્ર મુખ્ય અનુચ્છેદ જ નહીં પરંતુ સહાયક ઉત્પાદનોનું ઉત્પાદન અને વેચાણ કરવાનો પણ હોઈ શકે છે. આ અદાલતે ગુજરાત રાજ્ય વિરુદ્ધ રાયપુર મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ, (૧૯૬૭) ૧૯ એસ. ટી.સી. આઈ (એસ. સી.) માં અગાઉના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો કે તે પરિસ્થિતિમાં ઉત્પાદન સામેલ હતું. તેથી પેદા થતો કપાસનો કચરો ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા દ્વારા હોવાનું માનવામાં આવતું હતું. અપીલકર્તા માટે એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉત્પાદનના ઉત્પાદનમાં વિવિધ પ્રક્રિયાઓ અને વિવિધ તબક્કે કાચા માલમાં વિવિધ ફેરફારો સામેલ હોઈ શકે છે. ઉત્પાદન એ તબક્કે થાય છે જ્યાં ફેરફારો ઉત્પાદનને એવા તબક્કે લઈ જાય છે કે વ્યાપારી રીતે, તેને મૂળ કોમોડિટી તરીકે ગણી શકાય નહીં, પરંતુ તેના બદલે, એક નવી અલગ અનુચ્છેદ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. જે. જી. ગ્લાસ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ, (૧૯૯૮) ૯૭ ઇ. એલ. ટી. પમાં આ અદાલતના નિર્ણયના સમર્થનમાં આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૧૦. શ્યામ ઓઈલ કેક લિમિટેડ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કલેક્ટર, જયપુર, (૨૦૦૪) (૧૭૪) ઇ. એલ. ટી. ૧૪૫(એસસી) ના નિર્ણયમાં ઉત્પાદનની વિસ્તૃત વ્યાખ્યાના અવકાશને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે. અપીલીય સત્તામંડળે અનિવાર્યપણે અનુસૂચિમાં સુધારા અને તેમાં કપાસના કચરાનો સમાવેશ કરવા અને અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિની સ્વીકૃતિ પર આગળ

વધ્યા છે કે અનુસૂચિમાં સમાવેશ કર્યા પછી, કપાસનો કચરો કરપાત્ર છે. અમને એવું લાગે છે કે કપાસનો કચરો ઉત્પાદિત ઉત્પાદન તરીકે કરપાત્ર છે કે કેમ તે પ્રશ્ન ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અમારા ધ્યાનમાં લાવવામાં આવેલા આ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોના પ્રકાશમાં પુનર્વિચારણા કરવાની જરૂર છે અને જે હવે પછી ટ્રિબ્યુનલના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવી શકે છે. એવી દલીલ કે ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા શરૂ થયા પછી જ ઉત્પાદન અસ્તિત્વમાં આવ્યું છે અને તેની વેચાણક્ષમતા છે અને તેથી, તે ફરજિયાત અને વિરોધાભાસી દલીલ છે કે તે માત્ર અશુદ્ધ કપાસ હતો જે ખુદ્દા બજારમાંથી ખરીદવામાં આવેલા કપાસથી અલગ થઈ ગયો છે જેથી અપીલકર્તાને નિકાસ માટેના ચાર્જનું ઉત્પાદન કરવા માટે સક્ષમ બનાવી શકાય અને મધ્યવર્તી તબક્કે ઉત્પાદિત આ ઉત્પાદન હજુ પણ કપાસ જ રહે છે અને તે ઉત્પાદિત ઉત્પાદન નથી, બંનેને નક્કી કરેલા કેસોના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. આ પરિસ્થિતિમાં, અમને લાગે છે કે ટ્રિબ્યુનલના આદેશને રદ કરવો અને અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને નવા નિર્ણય માટે ટ્રિબ્યુનલમાં મોકલવી યોગ્ય છે. અમારું માનવું છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આ પાસા પર નવેસરથી પુનર્વિચાર કરવાની અને નવો નિર્ણય લેવાની જરૂર છે. તેથી, અમે આ પાસા પર ટ્રિબ્યુનલના આદેશને રદ કરીએ છીએ અને ટ્રિબ્યુનલને આ પ્રશ્ન પર પ્રસ્તુત કરવાના નિષ્કર્ષના આધારે અપીલ પર નવેસરથી નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ. વિભાગ મર્યાદાના વિસ્તૃત સમયગાળાને લાગુ કરી શકે છે કે કેમ તે સહિતની તમામ દલીલો ખુદ્દા રાખવામાં આવે છે.

૧૧. આમ, અપીલને આંશિક રીતે મંજૂરી આપવામાં આવે છે, ટ્રિબ્યુનલના આદેશોને રદ કરવામાં આવે છે અને ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ઉપર ઉલ્લેખિત પ્રશ્ન પર નવેસરથી નિર્ણય માટે મોકલી દેવામાં આવે છે. પક્ષોને તેમનો સંબંધિત ખર્ચ ઉઠાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

અપીલને આંશિક મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.